

audire Salomonis. Idem vero Hieronymus, lib. Quæst. in Genesim, circa illa verba c. 40: *Filii autem Chus, Saba*, et circa illa: *Filii reginæ Saba*, dicit a priori Saba, qui per *Samech* scribitur, appellatos esse Sabæos, et regionem Saba, quæ nunc, inquit, interpretatur Arabia; de qua dicit intelligendum esse illud Psalm. 71: *Reges Arabum et Saba*. Alii vero existimant eam regionem traxisse nomen a nepote Abrahamæ, de quo fit mentio Genes. 23; nam et ibi nominantur Madian et Epha, et deinde subditur Abraham separasse eos ab Isaac ad plagam Orientalem; et ibi Hieronymus, in Quæst. Hebraicis, ait, juxta historicos Hebræorum eos occupasse Arabiam, quod etiam sentit Epiphanius, in Compendio doctrinæ, quod habetur lib. 3 Adversus hæreses, in fine, qui tamen Arabicam illam regionem, unde Magi venerunt, *Magodiam* appellat, indicans ab ea fuisse Magos sic appellatos. Denique Plinius, lib. 6, cap. 28, Sabæos Arabes esse dicit; quod latius tractat lib. 12, c. 14. Juxta prædictas ergo prophetias recte intelligitur Magos Arabes fuisse.

6. *Quomodo Magi venisse dicantur e Perside.* — Secundo, in hac sententia sunt antiqui Patres, Justinus Martyr, dialog. cum Tryphone: *Quam primum, inquit, natus est, Magi ex Arabia profecti adoraverunt eum*; et ut ad hoc mysterium accommodet prophetiam Isai. 8: *Priusquam sciat provocare patrem et matrem, auferetur fortitudo Damasci*, subdit, Damascum sitam esse in terra Arabica, quamvis nunc contributa sit Syrophœnicæ. Et idem dixit expresse Tertullianus, dicto lib. 3 contra Marcion., c. 13. Cyprianus etiam, serm. de Stella et Magis: *Nec multo post, inquit, Arabum fines hujus rei notitia penetravit, et incolis Saba præclari stella luminis celeste numen novis splendoribus indicavit*. Præterea, Cyrillus Alexandrinus, lib. 4 in Isai., orat. 4, exponens verba illa c. 49: *Ecce isti de longe venient, et ecce illi ab aquilone et mari, et isti de terra australi*, ipse legit de terra Persarum, et exponit de adventu Magorum, et subdit interdum Persiam Arabiam nominari, vel e converso. Et fortasse eodem sensu Isidorus, lib. de Passione Domini, c. 14, dicit Magos venisse de gente Persarum, et de Arabia, et Saba. Nam quia Arabia Felix sic est Persiæ vicina, ut ab ea solo Persico sinu separetur, interdum sub Persiæ appellatione comprehenditur. Et hoc modo possent ad hanc sententiam accommodari Sancti in prima citati.

7. *Arabia Felix aromatum ferax, et auri.* —

Tertio, sumitur conjectura ex qualitate donorum quæ Magi Christo obtulerunt; Arabia enim Felix ferax est auri et aromatum, unde regina Saba magnam vim auri et aromatum Salomoni attulit, quando ad illius gloriam vindicandam venit, 3 Regum 10. Unde Tertullianus, in Apologet., c. 42, ad hanc Arabiæ abundantiam alludens, inquit: *Thura plane non emimus, si Arabiæ quærentur, sciant Sabæi pluris et carioris suas merces Christianis sepeliendis prostigari, quam Diis fumigandis*; et c. 30, grana thuris vocat *Arabiæ arboris lacrymas*. Et Plinius, lib. 12, cap. 14, regionem Saba *thuriferam* vocat, et solam fere Arabiam esse *feracem thuris*. De auro vero sufficiens testimonium est illud Psalm.: *Dabitur ei de auro Arabiæ*. Unde obiter colligimus literalem rationem, ob quam Magi hæc dona obtulerunt, fuisse, quia illorum regio illis rebus maxime abundabat, et in majori æstimatione ac pretio inter ipsos habebantur. Mysticas autem rationes tradunt Sancti Patres supra citati, quæ in eis videri possunt, præsertim in Irenæo, lib. 3 contra Hæres., cap. 40; Hilario, canon. 1 in Matth., ubi sic inquit: *In auro regem, in thure Deum, in myrrha hominem. Atque ita sacramenti omnis est consummata cognitio, in homine mortis, in Dei resurrectionis, in rege judicii*. Similia vere leguntur in Leone, Cypriano, et Chrysostomo, et Gregorio Nysseno, orat. de S. Christi Nativ.; Isidoro, lib. de Allegoriis Novi Testam., in principio; et Ruperto, lib. 2 in Matth., in principio, qui sentiunt eas rationes mysticas fuisse ab ipsis Magis intellectas et intentas ad profitendam veram fidem, quam de Christi divinitate ac humanitate habebant. Quod expressius docuit Theodotus Ancyranus, orat. de Nativitate Christi, habita in Concilio Ephes., tom. 6, Append. 3, c. 2. Addi potest in confirmationem conclusionis, ex Hieron., Isai. 43, quod, licet Balaam oriundus fuerit ex Mesopotamia, illud tamen vaticinium, *Orietur stella ex Jacob*, non in Mesopotamia, sed in Arabia protulit. Illuc enim a rege Moab vocatus fuerat, ut constat ex Num. 23. Moab autem, inquit Hieronymus, provincia est in Arabia. Fateor tamen Hieronymum non explicare illam esse Arabiam Felicem.

8. *Objectio.* — Sed objici potest, quia in illo eodem Psalm. 71 dicitur: *Coram illo procedent Æthiopes, et inimici ejus terram ingent, reges Tharsis et insulæ munera offerent*; et Psalm. 67 dicitur: *Æthiopia præveniet manus ejus Deo*. Sed Tharsis est in India Orientali;

tali; Æthiopia vero longe ab Arabia distat. Et confirmatur, nam ubi in illo Psalm. 71 dicitur: *Reges Arabum et Saba*, illud *Saba* in hebræo per *Samech* scribitur, quomodo regionem Æthiopiæ significat, ut ex Isai. 43 et 45 colligitur; et ibi Hieronymus indicat in posteriori capite. Confirmatur secundo, quia Arabia potius est meridionalis quam orientalis, unde regina Saba, *regina Austri* appellatur.

9. *Responsio.* — *Regio Tharsis quæ.* — Ad primum de nomine *Tharsis*, respondetur ex Hieronymo, 3 tom., ep. 133 ad Marcel., et Isai. 2, illud nomen æquivocum esse, et interdum significare Indiæ regionem, interdum vero ipsum mare; et hoc posteriori modo sumitur in prædicto Psalm., ut *reges Tharsis* dicantur, qui regnant in insulis maris, sive hoc generatim intelligatur, sive specialiter de insulis maris, seu sinus Persici, cui fortasse aliquis horum Magorum dominabatur. De nomine autem *Æthiopiæ* omnes Sancti intelligunt, ea voce per metaphoram significari omnem Ecclesiam ex gentibus congregandam, quia peccatis deformis ac nigra erat, sed per Christum erat pulchritudinem consecutura, et Israeliticum populum præventura. Ita exponit Theodoretus, Ruffinus, Augustinus, Incognitus, et alii, dicto Psalm. 67 et 71; et Origen., hom. 1 in Cantica; Chrysostomus, hom. 1, ex variis in Matth. Neque obstat quod illud verbum Gentium conversionem generatim significet, quia (ut supra dixi) hæc expositio alteram non excludit, præsertim quod potuit prius prædici universalis conversio Gentium, et postea in particulari initium et primitiæ illius conversionis designari, ut prædicti Sancti etiam exponunt.

10. *Saba regio quæ.* — Ad primam confirmationem, incertum est illud quod assumitur; nam Hieronymus, Quæst. Hebr. in Genes., et Isai. 43, indicat *Saba*, per *Samech* scriptum, Arabiæ regionem significare. Unde fortasse scriptum per unam litteram, scilicet, *Schin*, significat universam Arabiam, scriptum vero per aliam litteram *Samech*, specialem aliquam provinciam vel regionem ejus. Unde in hoc Psalm. 71, ubi nos legimus, *reges Arabum et Saba*, Hebræi legunt *Reges Saba et Saba*, primum per *Schin*, et secundum per *Samech*. Quod si fortasse est aliud *Saba* in Æthiopia, cujus nomen ibi positum est, respondetur, non omnia quæ ibi prædicta sunt, ad Magorum adventum pertinere, neque oportere ut omnia statim initio nativi-

tatis Christi fuerint impleta. Quod vero potius reges Arabiæ, quam Æthiopiæ initium huic conversioni daturi essent, et prophetia Isaiæ confirmavit, apud quem nullus dubitat quin *Saba* Arabiam significet, et eventus ipse probavit.

11. Unde ad secundam confirmationem respondetur, eam recte concludere hos Magos non fuisse Æthiopes. Nam Æthiopia omnino est Australis; propter quod aliqui existimant, et indicat Origen. supra, reginam Austri ex Saba Æthiopica venisse. At vero Arabia, quamvis nonnihil ad Austrum declinet, Orienti tamen vicinior est. Unde Tacitus, lib. 5 Histor., Judæam a parte Orientali dicit spectare Arabiam, quod maxime verum esse censetur, si hiemalis solstitii ratio habeatur.

SECTIO IV.

Quo loco et tempore Magi Christum adoraverint.

1. Primo, de loco in quo Magi Christum invenerunt, omnes fere Patres conveniunt illum fuisse Bethlehem, quia Matth. 2 satis aperte indicatur in illis verbis: *Et mittens eos in Bethlehem, dixit: Ite, etc.*, adjunctis illis: *Qui cum audissent regem, abierunt*, utique Bethlehem, stella duce, usque dum veniens, staret supra ubi erat puer. Dissensio tamen est in quo loco Bethlehemitico et invenerint, et adoraverint Magi Christum. Nonnulli enim existimant, locum illum non fuisse speluncam, seu stabulum in quo Christus natus fuerat; sed domum aliquam oppidi Bethlehem, fundati fortasse in verbo illo Matth. 2: *Et intrantes domum, invenerunt puerum*. Ita docet Epiphanius, l. 2 Contra hæres., in 51: *Ingressi, inquit, in domum, invenerunt puerum cum Maria, non amplius in præsepi, non amplius in spelunca, sed in domo*. Existimat enim Epiphanius Magos non post decimum tertium a nativitate diem, sed post duos annos Christum adorasse, et ideo consequenter recte opinatur, non in spelunca, sed in aliqua alia domo eum invenisse.

2. *Christus in præsepi adoratus a Magis.* — Verior tamen ac communior sententia est, eodem loco fuisse Christum adoratum a Magis, quo fuit natus. Ita docet Hieronymus, Epist. 18 et 27: *Hic demonstratus a stella, hic adoratus a Magis*. Chrysostomus, hom. 6 in Matth.: *In præsepi, inquit, et tugurio*. Idem significat hom. 1 ex variis in Matth., et orat. de S. Philogonio, paulo post medium: *Accurrunt, inquit, ut illum videant in præsepi*

iacentem. Gregor. Nyss., orat. de S. Christi nativitate: *Regem in spelunca latentem non ignoraverunt.* Cyprian., de Stella et Magis: *In loco humili, et suppellectile vili Rex Regum, et Dominus dominantium invenitur, cognoscitur, adoratur.* Idem indicat Theodoretus Ancyranus, supra dicta oratione de Nativitate; et optime Euthym., Matth. 2, dicens de Evangelista: *Tugurium hic domum appellat, quod Lucas diversorium dicit; domus enim erat, quod utcumque inhabitaretur.* Et eadem sententia frequens est apud Sanctos Patres, Leonem, Augustinum, Fulgentium, et Eusebium Emissenum, Bernardum, et reliquos, in concionibus de Epiphania. Unde Nicephor., lib. 1 Historiæ, c. 43, hanc sententiam certiore esse dicit. Et constat, quia B. Virgo non discessit a loco partus usque ad Purificationem; ostendemus autem hoc mysterium ante purificationem contigisse. Deinde, qua ratione negat Epiphanius inventum esse Christum in præsepi, posset negare inventum esse in Bethlehem, ut statim commodius argumentabimur, quia hæc quæstio ex alia de tempore pendet.

3. Secundo ergo de tempore adorationis Magorum, quod ad mensem et diem attinet, suppono accidisse sexta die Januarii, de qua re commodior disputandi locus incidet infra, quæstion. 38. Tota ergo hoc loco disputatio est de anno quo post Christi nativitatem hoc mysterium peractum fuit. Nam idem Epiphanius, loco supra citato, et lib. 4, hæresi 30, versus finem, docet Christum adoratum fuisse a Magis biennio post suam nativitatem. Fundatur, quoniam Herodes jussit interfici infantes a bimatu et infra, secundum tempus quod exquisierat a Magis. Signum igitur est eos pervenisse Jerusalem biennio postquam stellam Christum natum ostendentem inspexerant.

4. *Objectio.* — *Responsio.* — Quod si obicias, quia juxta hanc sententiam non invenissent Magi Christum in Bethlehem, nam Evangelista dicit, statim post Virginis purificationem reversos esse parentes Christi in Nazareth, civitatem suam, respondet Epiphanius, ob venerationem nativitatis Christi solitos fuisse Deiparam et Joseph redire singulis annis Bethlehem, et ita contigisse ut ibi invenirentur a Magis, non quidem in spelunca, sed in domo aliqua (ut Evangelista significat). Quia in aliis annis non concurrebat tanta hominum frequentia venientium, ut describerentur juxta Cæsaris edictum, quæ fuit occa-

sio ut in nocte nativitatis Virgo et Joseph non ad domum aliquam, sed ad speluncam diverterent. Hujus sententiæ videtur etiam esse Eusebius, in Chronico. Nam eodem anno videtur ponere et adventum Magorum, et occisionem Innocentium; quod videtur potissimum hujus sententiæ fundamentum. Quia verisimile est Herodem non distulisse tanto tempore Innocentium cædem; sed statim ac intellexit se fuisse illusum a Magis, illam executioni mandasse.

5. Nihilominus communior sententia ac verisimilior est, Magos pervenisse Bethlehem decimo tertio die post Christum natum. Quod aliquantulum indicat Matth., dicens: *Cum natus esset Jesus in Bethlehem Juda, ecce Magi ab Oriente venerunt.* Deinde hæc videtur esse communis traditio et sensus Ecclesiæ, quam supponunt omnes Patres supra citati, qui dicunt Christum inventum esse a Magis in diversorio, quod non fuisset credibile, si post duos annos Magi advenissent. Ita scribit Ammonius Alexand., in Harmonia quatuor Evangeliorum; Niceph., lib. 4, cap. 43; et Albinus, de Divinis officiis, c. de Epiphania; et Anselm., Matth. 2. Unde eleganter August., serm. 2 de Epiphania: *In præsepi tunc jacebat, et Magos ab Oriente ducebat, abscondebatur in stabulo, et agnoscebatur in celo, ut agnitus in celo manifestaretur in stabulo.* Tertio, quia, ut venirent ex Arabia usque Bethlehem, non indigebant tanto temporis spatio; distat enim trecentis ad summum leucis, quas decem diebus perficere potuerunt. Præsertim cum Isai. 60 indicetur, eos in dromedariis fuisse venturos. Quod obiter confirmat hos Magos venisse ex Arabia, in qua hi cameli procreantur, qui dromedarii dicuntur; hoc autem animal velocissimum est, teste Aristotele, l. 9 de Hist. anim., cap. ultimo; et Philostratus, in Vita Apollonii, ait conficere uno die mille stadia, id est, 40 leucas.

6. *Prima responsio ad fundamentum Epiph.* — Ad fundamentum Epiphanius respondet aliqui, stellam apparuisse Magis biennio ante Nativitatem Christi. Ita docet Augustinus, et ex eodem fundamento id colligit, serm. 7 de Epiphania; cum enim dixisset Magos venisse paucis diebus a Nativitate Christi transactis, subdit, in celo vidisse stellam, non ante paucos dies, sed ante ferme biennium, sicut inquirenti Herodi patefecerunt. Unde a bimatu, et infra, secundum tempus, ut scriptum est, quod exquisierat a Magis. In eadem sententia est Chrysost., hom. 7 in Matth., quamvis non dicat

ante biennium, sed ante multum tempus stellam apparuisse. In Imperfecto autem Matthæ., hom. 2, dicitur Magos iter egisse per biennium, præcedente stella; non explicatur autem an illud biennium præcesserit, vel subsequutum fuerit Christi Nativitatem; ex iis vero quæ inferius dicuntur, colligi potest præcessisse, cum asseratur Magos invenisse Christum in præsepi; atque idem plane sensit Theophylact., Matth. 2; et Nicephor., lib. 4 Hist., c. 43.

7. *Stella Magis non apparuit ante Christi nativitatem.* — Cæterum hæc sententia difficili creditu est. Primo, quia (ut contra Epiphanius argumentabimur) non potuerunt Magi tantum tempus in via conficere; nec verisimile est eos post visam stellam profectionem distulisse; nec oportuit illis stellam apparere ante tempus ad illud iter agendum necessarium, præsertim quia *Spiritus Sancti gratia nescit tarda molimina.* Deinde, cum pervenerunt Jerusalem, non inquirebant de rege nascituro, sed jam nato, dicentes: *Ubi est, qui natus est rex Judæorum?* et addunt: *Vidimus enim stellam ejus, id est, regis nati; ergo stella, statim ac illis apparuit, indicavit illis non nasciturum, sed natum.* Unde Augustinus, ser. 4 de Epiph.: *Eo, inquit, die quo natus est Christus, illi stellam in Oriente viderunt, et quem natum indicabat, agnoverunt, et ex illo die ad hunc diem occurrerunt.* Idem indicat Leo Papa, ser. 1 de Epiph., in illis verbis: *Mox ab omnibus voluit agnosci, qui dignatus est omnibus nasci. Tribus igitur Magis in regione Orientis stella novæ claritatis apparuit; et ser. 2, dicens, simul Magos per stellam, et Pastores per Angelos ortum Domini didicisse; et Fulgentius, ser. de Epiphania, sic loquitur: Hæc stella nunquam ante apparuit, quia nunc eam puer iste creavit, et a Magis ad se venientibus præciam deputavit.* Atque ad eundem modum loquuntur cæteri Patres qui de Epiphania scribunt. Et hanc sententiam magis videtur probare D. Thomas hic, art. 6, ad 3.

8. *Secunda responsio.* — Ad fundamentum ergo Epiphanius responsio vulgaris est (quam ibidem D. Thomas refert), Herodem non occidisse infantes ante biennium transactum, quia Romam eo tempore vocatus fuit, eo quod a filiis suis apud Cæsarem fuerat accusatus; neque eo anno usque ad sequentem redire potuit. Sed hoc non solum est incertum, verum etiam antiquis historiis parum consentaneum. Eusebius enim, lib. 4 Histor., cap. 8,

post Innocentium mortem, indicat Herodem domesticis calamitatibus ac seditionibus fuisse afflictum.

9. *Vera responsio.* — *Infantes innocentes quo tempore ab Herode intercepti.* — *Adoratio Magorum die veneris contigit.* — *Objectio.* — *Responsio.* — Aliter respondet Augustinus, secundo libro de Consensu Evangelist., c. undecimo, his verbis: *Omitto dicere quot et quantis occupationibus regia cura distendi potuerit, et per plurimos dies ab illa intentione, vel averti omnino, vel impediri.* Et in illo toto capite varias hujus dilationis causas et occasiones excogitat, quæ sine dubio accidere potuerunt. Non tamen existimo necessarium concedere Herodem per biennium distulisse Innocentium cædem; habemus quidem ex Luca, non occidisse illos intra primum, vel fortasse etiam intra secundum mensem. Nam prius Virgo præsentavit filium in templo, et deinde descendit cum Joseph Nazareth; et verisimile est ibi aliquo tempore habitasse, priusquam, admoniti ab Angelo, in Ægyptum discederent, post quem discessum, teste Matthæo, mors Innocentium secuta est. Intercessit ergo aliquod tempus a reditu Magorum usque ad mortem Innocentium, et fortasse non fuit tantum duorum mensium, sed plurium, tum propter conjecturas Augustini; tum etiam quia verisimile est, priusquam tam immane facinus Herodes aggrediretur, omnem adhibuisse diligentiam ut conquisitos Magos ad se revocaret. Quanquam autem statim intra paucos menses infantes occidi jussit, fecit tamen ut interficerentur omnes a bimatu et infra, non quia existimaret stellam ante duos annos apparuisse Magis, sed præ nimio timore, et ob majorem certitudinem et securitatem. Quod recte docuit Chrys., hom. 7, his verbis: *Quod a biennio et infra interfecit, ne miremur, siquidem pavor et furor, majoris securitatis et certitudinis causa, etiam tempus profert, ne quisquam ejus ætatis et forte is potissimum, propter quem alii interimuntur, effugiat.* Addi etiam potest (quod hic D. Thomas ex Augustino refert) timuisse Herodem, ne cui sydera famulabantur, speciem suam paulo supra vel infra ætatem transformaret. Adde denique, quanquam Herodes a Magis didicisset tempus apparitionis stellæ, non tamen potuisse ab eis discere, an eodem die quo stella apparuit, natus fuerit puer necne, et ideo, ut quod intendebat, certius assequeretur, interficiendos curavisse infantes, etiam natos aliquo tempore ante apparitionem stellæ, cujus

signum est, quia etiam alios necandos jussit, quos post ortam stellam natos esse certo comperiebat. Et hoc modo interpretor verbum illud Evangelistæ: *A dimatu et infra, secundum tempus quod exquisierat a Magis*; quia, scilicet, considerato tempore ortus stellæ, humana quadam astutia arbitratus est intra tempus illud Redemptoris nativitatem contigisse. Ex dictis in hac sectione obiter colligitur (si vera sunt quæ supra de die nativitatis Christi diximus), hanc adorationem Magorum die veneris contigisse, quia Christus ortus fuit die dominica, et a Magis adoratus fuit eodem anno post 13 dies. Neque obstat quod in quibusdam decretis, quæ post VI Synodum habentur, in 3 tom. Conciliorum, et illi tribuuntur, in 8 eorum significatur, hanc diem fuisse dominicam. Nam (si attente legatur) non dicit die dominica Christum adoratum fuisse a Magis, sed illis stellam refulsisse, quod verum est. Quia (ut diximus) illis apparuit in die nativitatis Christi. Aliud vero ibi dicitur, ex quo posset nonnullum sumi argumentum, scilicet, baptismum Christi accidisse die dominica; dicemus autem infra, hoc et illud mysterium in eadem die facta fuisse. Sed est facilis responsio. Fuerunt enim in eodem die mensis, id est, sexto Januarii, qui non semper est idem hebdomadæ dies, ut per se constat.

SECTIO V.

Quæ fuerit stella quæ Magis apparuit, et quomodo moveretur ac eos duceret.

1. *Stella, quæ Magis apparuit, non fuit ex cœlestibus.* — *Stella a Magis visa cæteris illustrior syderibus.* — De stella quæ Magis apparuit, concors est omnium sententia, non fuisse aliquam ex cœlestibus. Ita docet Div. Thomas hic, art. 7, ubi plures rationes adducit, sumptas ex Chrysost., hom. 6 in Mat., quas Damascen., lib. 2, c. 7, his brevioribus verbis complectitur: *Sydus, quod Magis apparuit, non ex illis erat quæ in ipso mundi ortu condita sunt. Id quod ex eo liquido perspicitur, quod ea nunc ab Ortus ad Occasum, nunc a Septentrione ad Austrum progrediebatur, nunc delitescerat, nunc sese rursus aperiebat, id quod a syderum ordine et natura discrepat.* Et easdem prius docuerat Basilius, hom. de Humana Christi generatione. Et eadem est sententia Origenis, lib. 1 contra Celsum, non longe a fine. Quam optime confirmat Augustin., lib. 2 cont. Faust., cap. 5, et

ser. 3 de Epiphania; Fulgentius, in serm. de Epiphania; Leo item Papa, serm. 3 de Epiphania, *novum sydus* illud appellat. Quæ sententia (ut Augustinus docte indicavit) solum probabilior est, non certa. Nam rationes illæ ex motu ejus desumptæ non omnino cogunt. Nam, licet illa esset ex stellis cœlestibus, juberi poterat nato Christo relinquere quod agebat, et ad Christum manifestandum descendere, novoque modo et inusitato moveri. Sed, licet hoc divina potentia facere potuerit, id tamen, quod facilius est, et pauciora miracula, minoremque immutationem ordinis universi requirit, fecisse credendum est; multo autem facilius fuit novam stellam condere, quam e cœlo divellere, et vacuum illum locum relinquere, aut cœlum ad illum replendum rarefacere, aut novo et inusitato corpore illum replere, ac rursus stellam suo peracto ministerio illuc reducere. Adde stellam hanc, quæ Magis apparuit (ut Leo Papa inquit, ser. 1 et 3 de Epiphania), illustriorem ac pulchriorem cæteris syderibus fuisse. Quod etiam docuit Ignatius, epist. 14 ad Ephes., et Chrysost. supra, qui probat eluxisse plus quam solem, quia lucebat in die; hoc autem (ut ipse recte argumentatur) non poterat stellis cœlestibus naturaliter convenire, cum ab ipso sole lumen accipiant; oportuit ergo ut Deus illi lumen adderet; eadem autem facilitate potuit novam stellam creare.

2. *Stella a Magis visa vere corporea et lucida.* — Difficultas vero superest, cujus naturæ fuerit illa stella. In qua imprimis certum existimo illam fuisse naturæ corporeæ, id est, verum corpus lucidum et illuminans. Itaque neque fuit aliquid specie tantum apparens seu phantasticum, quia Evangelium aperte significat fuisse stellam exterioribus sensibus objectam atque lucentem; neque etiam fuit lux aliqua quasi subsistens, et per se separata, tum quia non est necesse hoc novum miraculum sine necessitate fingere; tum etiam quia stella significat corpus aliquod, et non tantum accidens. Et hinc fit illam stellam, ex materia, et forma substantiali fuisse compositam; hoc enim (ut supponimus) connaturale est omni corpori; et habuisse præterea lucem, quæ accidens est corporis illuminantis, quale illud fuisse et nomen ipsum stellæ probat, et munus; quomodo enim dux viæ esse posset, nisi illuminando? Ex qua autem materia constiterit, qualis etiam ejus forma fuerit, et quale lumen, valde incertum est.

3. *Dubium.* — Primum enim inquiri potest,

an illa materia fuerit cœlestis, vel inferioris ordinis. Primum enim videtur nomen *stellæ* suadere, quod significat corpus aliquid cœleste: Scriptura autem proprie intelligenda est, si commode potest. Unde fere omnes Sancti supra citati hoc vocant *cœleste signum, seu a cœlo datum*. In contrarium vero est, quia non fuit necessarium aliquid novum ex nihilo creari. Item, quia oportuisset post illud breve tempus, vel stellam illam annihilari, vel cœlo postea affigi; utrumque autem absurdum est.

4. *Responsio.* — *Materia stellæ a Magis visa qualis.* — Quare verisimilius videtur fuisse ex materia aerea seu elementari procreatam, ut sentit Abul., Matt. 2; D. Thomas hic, art. 7, ad 1; et hoc significant Patres, quando dicunt illam non fuisse *cœlestem stellam*. Non enim solum intelligunt non fuisse ex numero cœlestium astrorum, sed etiam non fuisse illius ordinis et naturæ. Et hoc ipsum significare voluit Origenes, dicto lib. 1 contra Celsum, cum dixit illam esse *ad similitudinem cometæ*. Non enim intelligit fuisse ejusdem rationis quoad splendorem et motum, sed solum quoad materiam ex qua facta est. Nec nomen *stellæ* obstat, tum quia sæpe in Scriptura nominatur res, prout exterius apparet, seu prout vulgo nominatur; tum etiam quia interdum nomen *stellæ* in Scriptura cometas significat, seu corpora lucida in aere apparentia, sicut et ipse aer interdum *cœlum* appellatur.

5. *Dubium secundum.* — *Responsio.* — Deinde inquiri potest qualis fuerit forma et species hujus stellæ, an fuerit forma alicujus corporis simplicis vel mixti, atque ita perfecta, ut ei fuerit connaturalis totus ille splendor et lux. In quibus, si divinare licet, dicendum est imprimis fuisse tale illud corpus, ut ei fuerit connaturalis illa lux. Quia hoc non repugnat; imo tam facile fieri poterat virtute divina, sicut in præternaturali subjecto; et alias prior effectus perfectior est, magisque divinam sapientiam et Christi majestatem demonstrans. Hinc vero probabile fit, corpus illud fuisse mixtum aliquod perfectum, quia non fuit corpus cœleste (ut diximus), neque aliquod ex elementis; sunt enim valde imperfecta corpora, et nulli eorum tantum lumen connaturale est; præter hæc autem non dantur alia corpora simplicia.

6. Rursus de ipsa luce talis stellæ inquiri potest, quanta fuerit. Nam (quod ad essentiam spectat) verisimile est fuisse ejusdem

rationis cum reliquis; de intensione vero Patres citati significant fuisse sole splendidior, ut patet ex Ignatio, Chrysost., Damasc., et aliis supra citatis, qui omnes inde argumentum sumunt, quod in meridie lucere, Ecclesia in hymnis Epiphaniæ canit: *Quem stella, quæ solis radium vincit decore ac lumine.*

7. *Dubium tertium.* — *Responsio.* — *Lux stellæ a Magis visa, quanta.* — Nihilominus tamen non existimo necessarium, ut habuerit lucem intensiorem et majorem luce solis, quia difficile creditur est perfectiorem lucem esse connaturalem alicui inferiori corpori, aut datam esse a Deo sine necessitate. Ut enim in meridie luceret, et videri posset, satis erat quod esset terræ propinqua, et haberet lucem valde perfectam, et materiam admodum densam; hoc enim plurimum confert ad lucendum magis. Ex quo etiam obiter responderi potest ad curiosam interrogationem, si stella illa tam pulchra et lucida fuit, et in meridie lucebat, quomodo ab aliis hominibus, præterquam a Magis visa non fuit, non solum in propinquis, sed etiam in remotis regionibus. Vel, si visa fuit, quomodo non omnes in sui admirationem rapuit, et per totum orbem ejus fama percrebuit? Ratio enim fortasse est, quia cum esset terræ vicina, tantum in locis propinquis lucebat, præsertim in die; nocte vero fortasse elevabatur, ita ut solum ab iis qui syderibus cognoscendis vacabant, discerni posset, ut Niceph. inquit, lib. 1 Hist., cap. 13.

8. *Dubium quartum.* — Ultimo tandem inquiri potest de motu et motore hujus stellæ. Quod enim stella illa moveretur ad ducendos Magos, verisimile est. Duplex enim est opinio in hac re. Altera dicit Magos non semper vidisse stellam, sed semel tantum in principio; postea disparuisse, donec iterum eis apparuit, quando egrediebantur Jerusalem, ut Bethlehæm pergerent. Cui sententiæ videntur favere illa verba Mat.: *Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos.* Tantum ergo visa fuit in Oriente, et postea non fuit dux itineris, nisi ab Jerusalem usque Bethlehæm. Idem videntur indicasse Magi illis verbis: *Vidimus stellam ejus in Oriente.* Et hanc sententiam amplexi sunt Cajetanus, Matth. 2; et Jansenius, capit. nono Concordiæ, et tribui solet Basilio, homilia de Humana Christi generatione; et Augustino, sermon. 2 Epiphaniæ; sed hi Sancti nihil clare dicunt. Unde contraria sententia, scilicet, stellam fuisse ducem Magorum, semperque eos fuisse comitatam;